

Ιχνηλατώντας τις ρίζες της ελληνικής παράδοσης-Θεσσαλία.

Λύκειο Δομένικου

Τάξη: Α

Τμήμα: Α2

Ο χορός είναι μια από τις σπάνιες ανθρώπινες δραστηριότητες όπου ο άνθρωπος δίνεται ολοκληρωτικά: σώμα, καρδιά και πνεύμα.

Χορός είναι η ρυθμική κίνηση ενός ή περισσότερων προσώπων που εκτελείται με συνοδεία μουσικής ή τραγουδιού.

Στην αρχαιότητα λεγόταν χορός το άσμα των ορχουμένων (το τραγούδι) και αυτή η ομάδα των ορχουμένων (χορευτών).

Οι Έλληνες πίστευαν ότι ο χορός ήταν δώρο των θεών προς τον άνθρωπο για να μπορεί να ξεχνιέται, μέσω αυτού, από τους κόπους και τις θλίψεις της ζωής του.

Περιγραφές χορού συναντάμε σε αρχαιότατα κείμενα και ήδη στον Όμηρο

Σύμφωνα με την μυθολογία, ο

Δίας σώθηκε από την μανία του πατέρα του Κρόνου, χάρη στον χορό των Κουρητών, και τον θόρυβο που έκαναν τα ξίφη τους καθώς χτυπούσαν τις ασπίδες τους.

Η Αθηνά επινόησε πρώτη τον «πυρρίχιο» πολεμικό χορό, για να γιορτάσει τη νίκη της ενάντια στους Τιτάνες.

Πυρρίχειος χορός

Θρησκευτικοί ήταν οι χοροί «γυμνοπαιδία» των Αρχαίων Σπαρτιατών, τους οποίους χόρευαν σε τακτές μέρες, γυμνοί χορευτές, για να τιμήσουν τον Απόλλωνα την Άρτεμη και τη Λητώ.

Εξ άλλου η μυθολογία διέθετε «ειδική» έφορο του χορού την μούσα Τερψιχόρη

Τερψιχόρη

Η ανάγκη της ανθρώπου για τον χορό ως μέσο έκφρασης τον οδήγησαν να επινοήσει χορούς θρησκευτικούς, πολεμικούς, γυμναστικούς, θεατρικούς, κοινωνικούς, εθνικούς λαϊκούς.

Από το πλήθος αυτών των χορών επέζησαν ως τα σήμερα οι λαϊκοί, οι οποίοι διακρίνονταν ανάλογα με την περιοχή προέλευσής τους σε Τροιζήνιους, Επιζεφύριους, Ιωνικούς, Μαντινειακούς κτλ. Αυτή η διαχρονικότητα οφείλεται ασφαλώς στο ότι οι χοροί αυτοί αποτελούσαν το προσφορότερο μέσον ψυχαγωγίας των αρχαίων ελλήνων.

Αλλά και την περίοδο του βυζαντίου αρχαίοι ρυθμοί επιβίωσαν και

ενσωματώθηκαν κυρίως από τα λαϊκά στρώματα στην καθημερινότητά τους.

Ο χορός στο Βυζάντιο

Οι χοροί αυτής της περιόδου παραμένουν κύκλιοι και η λαβή των χορευτών γίνονταν από τις παλάμες ή με μαντίλια. Ο πυρρίχιος και ο [κόρδακας](#) είναι χοροί που επιβίωσαν από την αρχαιότητα.

Πυρρίχιος χορός

Κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας η ανάγκη για διατήρηση της εθνικής μας και θρησκευτικής μας ταυτότητας οδήγησε τους Έλληνες να γεννήσουν νέα είδη χορών αλλά και το δημοτικό τραγούδι, όπου

μέσα από εκεί από την μια υμνούν κατορθώματα ηρώων για την ανάκτηση της ελευθερίας, αλλά και από την άλλη περιγράφουν όλες τις πτυχές της ζωής τους με μεγάλη ευρηματικότητα.

Ο χορός στην τουρκοκρατία

Μέσα από το δημοτικό τραγούδι και χορό αναπτύσσεται η έννοια της κοινότητας, χέρι χέρι κυκλικά σαν να είμαστε ένα, αλλά και της εθνικής και θρησκευτικής μας ταυτότητας.

Τα δημοτικά τραγούδια και χοροί είναι η ψυχή του ελληνικού έθνους, είναι η πολιτιστική μας ταυτότητα και κληρονομιά που θα ακολουθήσει τους Έλληνες στο πέρασμα των αιώνων. Πραγματικά είναι η ψυχή των Ελλήνων.

ΝΕΟΤΕΡΗ ΕΛΛΑΔΑ

Στη νεότερη Ελλάδα παραδοσιακοί ή δημοτικοί χοροί χαρακτηρίζονται οι χοροί των αγροτικών κυρίως περιοχών, οι οποίοι είναι προϊόν προφορικής κατά κανόνα παράδοσης, αν και με το πέρασμα των χρόνων έχουν καταγραφεί πια με επιστημονικό τρόπο.

Οι παραδοσιακοί χοροί με την παραδοσιακή μουσική και τα δημοτικά τραγούδια που έφτασαν μέχρι τις μέρες μας μέσα από την προφορική παράδοση, συνδέονται άμεσα με την περίοδο της τουρκοκρατίας και της ελληνικής επανάστασης, με τις ρίζες τους βέβαια πολύ πιο βαθιές στον χρόνο όπως προείπαμε, από την αρχαία Ελλάδα και αποτελούν πολύ σημαντική πολιτιστική κληρονομιά του νεοελληνικού κράτους.

Οι ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία. Αυτή η διαφοροποίηση από περιοχή σε περιοχή, από χωριό σε χωριό οφείλεται σε παράγοντες, όπως το κλίμα, η γεωγραφική διαμόρφωση, ο τρόπος ζωής του λαού και

οι επιδράσεις που έχει δεχτεί στο πέρασμα των χρόνων.

ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΧΟΡΩΝ

Στην προσπάθεια που έγινε για επιστημονική καταγραφή όλων αυτών των πολιτιστικών θησαυρών χρειάστηκε να ταξινομηθούν σε διάφορες κατηγορίες. Αυτές είναι:

Ανάλογα με το θέμα τους: Θρησκευτικούς, πολεμικούς, ερωτικούς κλπ

Ανάλογα με το σχήμα τους: Κυκλικούς, αντικριστούς.

Ανάλογα με το φύλλο: ανδρικούς, γυναικείους, μικτούς.

Ανάλογα με το μέτρο ή ρυθμό: δίσημους, τρίσημους, τετράσημους κλπ

Ανάλογα με τον τόπο: πανελλήνιους, τοπικούς.

Πανελλήνιοι ή εθνικοί χοροί είναι ο συρτός-καλαματιανός και ο τσάμικος ή κλέφτικος.

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Το δημοτικό τραγούδι αποτελεί την έκφραση του συναισθήματος του λαού.

Τα δημοτικά τραγούδια αν και ήταν δημιουργήματα ταλαντούχων ανθρώπων περνούσε από στόμα σε στόμα και γινόταν κτήμα του λαού, φυσικά και με διάφορες μετατροπές. Βασικό στοιχείο στο δημοτικό τραγούδι είναι η στενή σχέση ανάμεσα στην ποίηση και τη μουσική. Κατά την άποψη του μουσικολόγου Δ. Θέμελη " το δημοτικό τραγούδι αποτελεί αδιάσπαστη ενότητα λόγου και μουσικής, η οποία προκύπτει από τον τρόπο δημιουργίας του. Αντίθετα από το έντεχνο τραγούδι όπου συνήθως έτοιμος ποιητικός λόγος μελοποιείται απ' τον συνθέτη στο δημοτικό τραγούδι μουσική και κείμενο γεννιούνται ταυτόχρονα. Ο λαός φτιάχνει τους στίχους τραγουδιστά". Οι επιστήμονες που ασχολήθηκαν με την καταγραφή τους προσπάθησαν να τα ταξινομήσουν σε κατηγορίες ανάλογα με το περιεχόμενό τους. Για παράδειγμα ο Ν.Πολίτης τα ξεχωρίζει στις εξής κατηγορίες: Ιστορικά, κλέφτικα, ακριτικά, παραλογές, τραγούδια της αγάπης, νυφιάτικα, νανουρίσματα, κάλαντα, της ξενιτιάς, μοιρολόγια, γνωμικά, εργατικά και βλάχικα, περιγελαστικά.

Μετά την απελευθέρωση και την δημιουργία του πρώτου ελληνικού κράτους, παρατηρείται μια γνήσια παραδοσιακή έκφραση στους χορούς και την μουσική που επηρεάστηκαν είτε από την ιστορία των περιοχών απ' όπου προέρχονται είτε από την ομορφιά του ελληνικού τοπίου.

Η γραφικότητα και η ποικιλία των χορών αυτών, η πλειονότητα των οποίων χαρακτηρίζεται από το ερωτικό κυρίως στοιχείο, συνδυαζόμενη

με την γραφικότητα των τοπικών φορεσιών, αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα του Ελληνικού πολιτισμού

Αποτελεί την γνήσια συνέχεια των λαϊκών χορών της αρχαιότητας, όπως καταφαίνεται σε πολλούς απ' αυτούς, από το ρυθμό τους και τις κινήσεις τους.

Οι ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί χωρίζονται ανάλογα με την περιοχή προέλευσής τους σε δύο βασικές ομάδες: τους στεριανούς και τους νησιώτικους.

Η ονομασία κάθε χορού προκύπτει:

- α) από την ονομασία της περιοχής που χορεύεται
- β) από τα λόγια του τραγουδιού που συνοδεύουν το χορό
- γ) από την τοποθέτηση των χορευτών
- δ) από τη λαβή των χεριών
- ε) από κάποια αντικείμενα που χρησιμοποιούνται (πχ μαντίλι).

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΧΟΡΟΙ ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΟ ΜΕΤΡΟ

Ο ρυθμός παίζει σημαντικό ρόλο στη ζωή του ανθρώπου.

Η αναπνοή, το βάδισμα, οι βιολογικές λειτουργίες του σώματος, το περιβάλλον στο οποίο ζει και κινείται, η κίνηση της γης, η αλλαγή του έτους, των εποχών, της

ημέρας, της νύχτας, όλα εμπεριέχουν την εναλλαγή του ρυθμού σε μια σοφή συνύπαρξη, σε μια τέλεια αρμονία. Με δυο λόγια ο ρυθμός είναι η δομή πάνω στην οποία στηρίζεται η ίδια η ζωή. Στην ελληνική παράδοση συναντάμε κυκλικούς χορούς και ελεύθερους χορούς. Αυτοί χορεύονται πάνω σε συγκεκριμένο μουσικό μέτρο. Τα βασικά μουσικά μέτρα πάνω στα οποία κινούνται οι ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί είναι: 2/4, 2/3, 5/4, 6/8, 7/8, 9/8. Βέβαια στην ιστορία των χορών και των τραγουδιών του ελληνισμού συναντάμε και άλλα μουσικά μέτρα, όπως επίσης και συνδυασμό διαφορετικών μέτρων σε ένα τραγούδι. Το μουσικό μέτρο 7/8 το συναντάμε στον ευρύτερο ελλαδικό χώρο από την αρχαιότητα μέχρι και σήμερα. Πάνω σ' αυτό το μέτρο είναι δομημένος ο Συρτός-Καλαματιανός χορός.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Τα μουσικά όργανα που χρησιμοποιήθηκαν και χρησιμοποιούνται ακόμη και σήμερα για το δημοτικό τραγούδι και μουσική διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες: έγχορδα, πνευστά και κρουστά.

Παραδοσιακά όργανα

Έγχορδα είναι το λάουτο, το βιολί, οι λύρες, το σαντούρι.

Λαούτο

Πνευστά είναι το κλαρίνο, η φλογέρα, η γκάιντα, ο ζουρνάς κ.α

Κλαρίνο

Κρουστά είναι το νταούλι, το ντέφι, το τουμπερλέκι κ.α

Νταούλι

Αξίζει να αναφερθεί ότι κάθε περιοχή ανάλογα με τα τραγούδια και την παράδοση της χρησιμοποιεί συγκεκριμένα παραδοσιακά όργανα.

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΦΟΡΕΣΙΕΣ

Παραδοσιακή φορεσιά είναι το ένδυμα που φορούσαν στην Ελλάδα παλαιότερα καθημερινά. Στολή είναι η φορεσιά που ήταν πιο

στολισμένη, πιο πλούσια, η νυφιάτικη για τις γυναίκες και η γαμπριάτικη για τους άνδρες. Σε παλαιότερες εποχές αποτελούσε τιμή για κάθε οικογένεια, η κοπέλα ή το αγόρι που ήταν έτοιμοι για αρραβώνα και για γάμο να έχουν ως προίκα τη δική τους νυφιάτικη -

γαμπριάτικη στολή.

Οι φορεσιές, διέφεραν και από τόπο σε τόπο και από βουνό σε κάμπο και από πλούσιο σε φτωχό όπως παντού άλλωστε.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Παλιά είχαν ξεχωριστά γλέντια οι άνδρες και οι ξεχωριστά οι γυναίκες και μόνο λίγες φορές όπως οι γάμοι και το μεγάλο πανηγύρι του κάθε χωριού ήταν ανάμεικτα. Οι γυναίκες χόρευαν και τραγουδούσαν σε γιορτές όπως π.χ. οι «λαζαρίνες», «της σταυροπροσκύνησης», τα Χριστούγεννα, της Παναγίας, σε αρραβώνες, γάμους, βαφτίσια και σε κάθε ευκαιρία όπως ας πούμε όταν πήγαιναν τις βελέντζες για πλύσιμο η στον τρύγο η στον θερισμό η όταν μάζευαν τη σοδιά και άπειρες άλλες εκδηλώσεις της ζωής.

Οι γυναίκες ποτέ δεν είχαν όργανα στα γλέντια τους γι αυτό και τα πιο πολλά διασωθέντα τραγούδια είναι τα γυναικεία.

Οι άνδρες πάλι δεν χρειαζόταν ειδικό λόγο για γλέντι. Το έστηναν

ακόμη και δίχως λόγο στο καφενείο η και σε σπίτια μαζί με όργανα όταν υπήρχε η δυνατότητα.

Η ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Γεωγραφικό διαμέρισμα στο κέντρο ακριβώς της Ελλάδας.

Η μεγαλύτερη πεδιάδα της χώρας που περικλείεται από ψηλά και

δασοσκέπαστα βουνά με κυρίαρχο τον Όλυμπο το ψηλότερο και ιστορικότερο βουνό του κόσμου καθώς ήταν κατοικία θεών.

Όλυπος

Στην περιφέρεια της Θεσσαλίας επίσης ανήκουν και οι βόρειες

Σποραδες καθώς και το ομορφότερο μέρος κατά την άποψη μας της χώρας **το Πήλιο.**

Πήλιο

Το κλίμα της Θεσσαλίας είναι γλυκό στα παράλια και ηπειρώτικο στο εσωτερικό.

Η Θεσσαλία ήταν η κοιτίδα του ανθρώπινου γένους κατά τους αρχαίους Έλληνες. Στο Πήλιο ζούσαν οι [Κένταυροι](#), επίσης η Θεσσαλία ήταν η πατρίδα του Αχιλλέα.

Κένταυρος

Οι πρώτοι κάτοικοι της ήταν οι Πελασγοί στη συνέχεια στο πέρασμα των χρόνων πέρασαν πολλά φύλα από αυτή την εύφορη περιοχή, Μακεδόνες, Ρωμαίοι, Σλάβοι, Τούρκοι.

Αρχαίο Θέατρο Λάρισας

Στο νεότερο ελληνικό κράτος παρ' όλο που οι κάτοικοί της παρουσιάζουν ετερογένεια ως προς την προέλευσή τους, βλαχόφωνοι, χασιώτες, σαρακατσαναίοι, караγκούνηδες, μικρασιάτες, θρακιώτες, κατόρθωσαν να διατηρήσουν και να διαμορφώσουν μια κοινή διάλεκτο και παράδοση.

Οι Σαρακατσαναίοι οι γκαραγκούνηδες, οι χασιώτες, οι αργιθιώτες, βλάχοι επηρεασμένοι και από την Ήπειρο, χορεύουν κυρίως χορούς τετράσημους, στα δύο και στα τρία, τρίσημους,

τσάμικους,επτάσημους,συρτούς- καλαματιανούς, δίσημους, μπεράτια αλλά και οκτάσημους, συγκαθιστούς. Τα τραγούδια τους έχουν να κάνουν με την ποιμενική ζωή και τα κατορθώματα των κλεφτών και είναι κατά βάση αργοί. Εξαιρεση αποτελούν οι χοροί του Πηλίου και των σποράδων που έχουν αιγαιοπελαγίτικες επιρροές όπως φυσικά και οι χοροί των θρακιωτών και ποντίων που είναι πιο γρήγοροι και ζωηροί με διαφορετικά όργανα, ακούσματα και μέτρα.

ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Τα μουσικά όργανα που υπήρχαν στην Θεσσαλία -όταν αυτά υπήρχαν- ήταν το βιολί και από τις αρχές του αιώνα το κλαρίνο , το λαούτο, το σαντούρι και το ντέφι με τα ζήλια δηλ. ο νταιρές. Βέβαια κατά τόπους υπήρχαν και άλλα όργανα που τα συναντάμε και σε άλλες περιοχές όπως τα χάλκινα που είχε το Λιβάδι (βλάχοι) και η Τσαριτσάνη, ζουρνάδες, νταούλια, γκάιντες, κτλ. εννοείται ότι προϋπήρχε όλων η φλογέρα.

Φλογέρα

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΣΤΟΛΕΣ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Κάθε τόπος λοιπόν έχει την δική του φορεσιά ίσως και κάθε χωριό.

Το ίδιο συμβαίνει και με την Θεσσαλία. Χαρακτηριστική είναι η φορεσιά που όλοι ξέρουμε, η καραγκούνα, που αντιπροσωπεύει τα πεδινά της Θεσσαλίας όπου υπάρχουν και ζουν καραγκούνηδες.

Καραγκούνα

κουκάκια κτλ.

Όμως κάθε χωριό σχεδόν έχει την δική του φορεσιά . Στην Ελασσόνα έχουμε φορεσιές από το Δρυμό που είναι το πιο κοντινό μέρος που διασωθήκαν ρούχα, την Κρασιά που έχουν το μπουρμπούλι, μια ιδιαιτερότητα στο μαντήλι, το Μικρό Ελευθεροχώρι, η ποταμιά(περιοχή κατά μήκος του Ελασσονίτη ποταμού νότια) έχει διαφορετική ενδυμασία, η Βερδικούσια και τα βλαχοχώρια, το Λιβάδι με την ξεχωριστή κυρατζήδικη στολή για τους άνδρες και το καιρούκι, ειδικό δέσιμο του μαντηλιού με μεγάλες καρφίτσες για τις γυναίκες. τα Καλύβια και ο Κοκκινοπηλός που εκεί οι φορεσιές μοιάζουν με των υπολοίπων βλάχων, με τα

Βλάχικη φορεσιά

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΧΟΡΟΙ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Μπεράτι

Ανδρικός και γυναικείος χορός που συναντάται και στην Ήπειρο. Είναι

χορός «συγκαθιστός», και χορευόταν συνήθως στους γάμους, όταν οι συγγενείς συνόδευαν τη νύφη και το γαμπρό στην εκκλησία. Γι αυτό και δεν έχει καθορισμένο σχήμα και διακρίνεται για την ελευθερία και την μεγάλη ποικιλία των βημάτων του.

Μπεράτι

Καγκέλι

Χορεύεται στη Θεσσαλία και στην Ήπειρο από άνδρες και γυναίκες. Είναι ελεύθερος πηδηχτός χορός στον οποίο οι χορευτές εκτελούν πολλές στροφές. Χορεύεται με τα βήματα του Καλαματιανού, πάνω στα οποία γίνονται διάφορες φιγούρες.

Καραγκούνα

Ένας από τους κυριότερους χορούς της Θεσσαλίας, που χορεύεται όμως

και σε άλλες περιοχές. Το τραγούδι της καραγκούνας είναι μια αναφορά κι ένας θαυμασμός στην αρχοντική καραγκούνικη γυναικεία φορεσιά, η οποία μαζί με αυτή της σαρακατσάνας, αποτέλεσαν θέματα μελέτης και έρευνας.

Καραγκούνα

Ρουγκατσιάρικος

Χορεύεται τη μέρα των Φώτων στην περιοχή Φαρσάλων στο Πεδινό

Καρδίτσας και σε άλλες Θεσσαλικές περιοχές, σαν τοπικό έθιμο. Ο Ρουγκατσιάρης είναι αυτός που χλευάζει τους γύρω του. Φορά προβιές, έχει πολλά κουδούνια στο λαιμό του. Αυτοί που ντύνονται με αυτό τον τρόπο σχηματίζουν μια παρέα, η οποία γυρίζει από γειτονιά σε γειτονιά χορεύοντας τον χορό με

ανταπόδοση φιλέματα και κεράσματα.

Ο Αρβανιτοβλάχικος

Χορεύεται συνήθως ελεύθερα από άνδρες και γυναίκες και στη συνέχεια σχηματίζουν ζευγάρια. Η κίνηση των χεριών στους άνδρες είναι ελεύθερη, φέρνοντας πάντα μπροστά ίδιο χέρι και πόδι, ή έχουν τα χέρια τους πιασμένα στη μεσολαβή. Όταν γίνονται ζευγάρια, η γυναίκα βρίσκεται από την εσωτερική πλευρά του κύκλου. Οι χορευτές πιάνονται με τα χέρια λυγισμένα στο ύψος του κεφαλιού, ενώ τα εξωτερικά τους χέρια, αριστερό για τη γυναίκα και δεξί για τον άντρα, βρίσκονται στη μεσολαβή και ελεύθερα ψηλά αντίστοιχα. Το χορευτικό μοτίβο του χορού αποτελείται από δύο τεσσάρια, εκ των οποίων το πρώτο αρχίζει με το αριστερό και το δεύτερο από το δεξί.

Κλειστός Αργιθέας

Χορεύεται από άνδρες και γυναίκες στην περιοχή της Αργιθέας των

Αγράφων, με τους άνδρες στην αρχή του κύκλου και ακολουθούν οι γυναίκες στο τέλος του κύκλου. Την ονομασία του ο χορός την πήρε μάλλον γιατί οι χορευτές κλείνουν στο δεύτερο μέρος του χορού προς τα μέσα του

κύκλου. Είναι χορός πασχαλιάτικος και χορεύεται την Κυριακή του Πάσχα το απόγευμα στην πλατεία του χωριού, όπου γίνεται μεγάλο γλέντι και σέρνουν πρώτα το χορό οι γεροντότεροι.

Τάι τάι

Ο χορός αυτός, κατά τον Δημ. Λουκάτο είναι ένας «ιδιάζων» τοπικός χορός του είδους των διπλών ή θηλυκωτών, που εκτελείται από άνδρες και γυναίκες μόνο κατά την Τρίτη του Πάσχα. Την ημέρα εκείνη η διασκέδαση είναι πιο ελεύθερη για άνδρες και γυναίκες. Ο εν λόγω χορός ονομάζεται «τάι τάι» πιθανώς από τις επαναλαμβανόμενες συλλαβές του «τ αϊνέβενε», λέξης που υπάρχει στο δεύτερο στίχο του τραγουδιού. Χορεύεται με γραφικότητα και μεγαλοπρέπεια, ενώ κάνει εντύπωση η

εναλλαγή των ανδρικών και γυναικείων φωνών, οι οποίες διαδέχονται ομαδικά η μια την άλλη, πριν ακόμα τελειώσουν. Σημειώνεται ότι οι κάτοικοι του χωριού Αϊδονοχώρι, οι οποίοι χόρευαν το χορό, αρνούσαν να τον χορέψουν σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση, ακόμα και σε γιορτή, διότι τον εκτελούσαν με λατρευτική αποκλειστικότητα μόνο τη βδομάδα του Πάσχα. Ο χορός αποτελείται από δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος γίνονται έξι βήματα και στο δεύτερο μέρος, αφού ξαναγίνουν δύο κύκλοι, γίνονται οκτώ βήματα.

Θεσσαλικός (Γιούργια στα παλιούρια)

Ανδρικός και γυναικείος χορός που χορεύεται στην περιοχή του Τυρνάβου.

Θεσσαλικός

Τασιά

Είναι συγκαθιστός χορός. Χορεύεται ελεύθερα αντικριστά σε ζευγάρια ή και ελεύθερα στο χώρο. Τον συναντάμε να χορεύεται και σε κύκλο. Είναι μεικτός χορός. Συγκαθιστοί χοροί έχουν οι βλάχοι σε δυτ. Μακεδονία αλλά και στην Ήπειρο και στην Θράκη αλλά διαφέρουν.

Ο ρυθμός του είναι δίσσημος.

ΣΤΙΧΟΙ

Τασιά καλέ Τασιά γιατί τα σκάρτωσες
Γιατί είσαι πικραμένη βαρειά βαλαντωμένη
Γιατί καλέ γιατί μας κάνεις το βαρύ
Γιατί είσαι μαραμένη βαρειά βαλαντωμένη

ΠΕΡΑ ΣΤΟΝ ΠΕΡΑ ΜΑΧΑΛΑ

Χορός που χορεύεται στην περιοχή της Καρδίτσας. Χαρακτηρίζεται όπως και οι περισσότεροι Θεσσαλικοί χοροί, από αργές και μεγαλοπρεπείς κινήσεις. Κατ'εξοχήν γυναικείος χορός· χορεύεται από τη νύφη σαν αποχαιρετιστήριος, έξω από το σπίτι της πριν από τα στέφανα.

Κυρά Βεργιώτισσα

Χορός από τον Δρυμό Ελασσόνας σε τετράσημο ρυθμό. Ανήκει στην ενότητα των Λαζαριάτικων χορών που χορεύονταν από τις 9 Μαρτίου μέχρι την ημέρα του Λαζάρου.

Σταμούλου

Χορός από το Φύλλο Καρδίτσας χορεύεται το Πάσχα.

ΧΟΡΟΙ ΤΗΣ ΣΑΜΑΡΙΝΑΣ

Σαμαρίνα

Ζαχαρούλα Χορός των Βλάχων της Σαμαρίνας

Παιδιά της Σαμαρίνας συρτός στα τρία, από την Σαμαρίνα.

Παιδιά της Σαμαρίνας

Καραπατάκι Σαμαρίνα

Παραδοσιακός χορός της Σαμαρίνας.

ΧΟΡΟΙ ΠΗΛΙΟΥ

Πήλιο Μακρυνίτσα

Γεωργαλάκης

Χορός από το Κεραμίδι του Πηλίου. Χορεύεται το Πάσχα στην πλατεία του χωριού από άντρες και γυναίκες.

Πηλιορείτικος

Χορός της περιοχής του Πηλίου που χορεύεται από άνδρες και γυναίκες με λαβή καλαματιανού. Κατά τη διάρκεια του χορού οι χορευτές σχηματίζουν λαβύρινθο.

Αποτελείται από 12 βήματα εκ των οποίων τα οκτώ πρώτα εκτελούνται προς τη φορά ξεκινώντας με το δεξί. Εναλλάξ το πόδι που ακολουθεί τοποθετείται έτσι ώστε η καμάρα

του να έρχεται σε επαφή με τη φτέρνα του προπορευόμενου ποδιού.

Της Γαλανής το φόρεμα

Χορός από το χωριό Κεραμίδι του Πηλίου. Μεικτός χορός με δύο μέρη, με το δεύτερο να είναι πιο γρήγορο.

ΚΑΙ ΟΙ ΕΘΝΙΚΟΙ ΧΟΡΟΙ

Συρτός καλαματιανός

Πανελλήνιος μεικτός κυκλικός χορός. Η καταγωγή του είναι από την

Αρχαία Ελλάδα το μουσικό του μέτρο είναι επτάσημο και τα βήματα του χορού δώδεκα.

Καλαματιανός

Τσάμικο Θεσσαλίας

Κυκλικός χορός που χορεύεται σε όλη την Ηπειρώτικη Ελλάδα.

Χορεύεται και από άντρες και από γυναίκες. Η αρχική καταγωγή του είναι η Ήπειρος.

Τσάμικος

Δημοτικά τραγούδια

Γιούργια

Άντε θέλησα να κάνω γιούργια
άντε στην ποδιά σου την καινούρια
Γιούργια γιούργια στα παλιούρια
Γιούργια γιούργια στην ποδιά σου την καινούρια

Άντε θα ορμήσω και θα σε πιάσω
αι ας με δικάσουνε κι όλα ας τα χάσω

Γιούργια γιούργια στα παλιούρια
Γιούργια γιούργια στην ποδιά σου την καινούρια

Μοιάζεις σαν τον ήλιο και σαν το φεγγάρι
λάμπει η ομορφάδα σου σαν μαργαριτάρι

Γιούρια γιούργια στα παλιούρια

Γιούρια γιούργια στον ταμπλά με τα κουλούρια

Γκαραγκούνα

Γκα μωρε γκαραγκού
γκαραγκούνα πάει να πλύνει
γκαραγκούνα πάει να πλύνει
κι ο βοριάς δεν την αφήνει

Τα μωρέ τα ποτά
τα ποτάμια παγωμένα
τα ποτάμια παγωμένα
τα νερά κρυσταλλωμένα

Α μωρε άστηνε
άστηνε βοριά να πλύνει
άστηνε βοριά να πλύνει
και νυφούλα θε να γίνει

Να μωρέ να τα πλύ
να τα πλύνει να τ' απλώσει
να τα πλύνει να τ' απλώσει
να στεγνώσουν πριν νυχτώσει

Ένας λεβέντης

Ορέ ν' ένας λεβέντης χόρευε
μωρέ σε μαρμαρένιο αλώνι

Ορέ και η κόρη που τον αγαπά
μωρέ κρυφά τον καμαρώνει

Ορέ και με το μάτι τον πατά
μωρέ και με τα χείλη του λέει

Ορέ που `σουν εψές λεβέντη μου
μωρέ που `σαν προψές το βράδυ

Ορέ ν' εψές ήμουν στη μάνα μου
μωρέ προψές στην άδερφή μου

Ορέ κι απόψε στο σπιτάκι μας
μωρέ να κοιμηθούμε αντάμα

Κυρά βιργιώτισσα

Τα σπίτια που χα στου βουνι
μωρ κυρά Γιώργη στη ρινωτισσα κυρά βιργιώτισσα.
Πα να σας δεν τα πηρη μωρ αρβανίτου κόρη.
Μουχτάρ πασάς τα πατηση
μωρ κυρά Γιώργη στη ρινωτισσα κυρά βιργιώτισσα
Μουχτάρ πασάς τη πήρη μωρ αρβανίτου κόρη.
Πήρη κορίτσια πήρ πιδια
μωρ κυρά Γιώργη στη ρινωτισσα κυρά βιργιώτισσα
Κι ένα παλικαράκι μωρ αρβανίτου κόρη.
Πήρει κι μία παπαδιά
μωρ κυρά Γιώργη στη ρινωτισσα κυρά βιργιώτισσα
Με' να παπαδουπαίδι μωρ αρβανίτου κόρη

Εικόνα από τουρκοκρατία

Λαζοπούλα

Μάλωσαν τα Λαιζόπουλα
Αιντε μωρέ παλατιανή
Μάλωσαν τα καημένα
Τόλιος Δήμος καπιτάνιοι
Για να φλουρί Κουστάντινό
Αιντε μωρέ παλατιανή
Του ποιος για να του πάρει
Τόλιο Δήμος καπιτάνιοι
Γυρνάει ου Τσιάρας κι τους λέει
Αιντε μωρέ παλατιανή
Γυρνάει τους κουβιντιάζει
Τόλιο Δήμος καπιτάνιοι
Παιδιά μου μη μαλώνιτι
Αιντε μωρέ παλατιανή
Γιατί να βαρεθείτε
Τόλιο Δήμος καπιτάνιοι
Τον Τόλιο πρέπου τα' άρματα
Αιντε μωρέ παλατιανή
Τον Τόλιο τα τσαπράζια
Τόλιο Δήμος καπιτάνιοι

Τρικαλινή μου πέρδικα

Άιντε ορέ τρικαλινή μου, τρικαλινή μου πέρδικα
ορέ τρικαλινή μου πέρδικα και λαρσινή τρυγόνα

Άιντε ορέ σ' όλο τον κόσμο, σ' όλο τον κόσμο ήμερη
ορέ σ' όλο τον κόσμο ήμερη σε μένα αγριεμένη

Άιντε ορέ ν' άσε την αγριά ν' άσε την αγριάδα σου
ορέ ν' άσε την αγριάδα σου κι έλα στην αγκαλιά μου

Νταϊλιάνα

Δεν μπόρεσα μαρή νταϊλιάνα μου
δεν μπόρεσα να βρω καμιά
δεν μπόρεσα να βρω καμιά
σαν τη δική σου λεβεντιά

Τι να τα κάνω νταϊλιάνα μου
τι να τα κάνω τα φλουριά
τι να τα κάνω τα φλουριά
μπρος στη δική σου λεβεντιά

Θε να σε κάνω νταϊλιάνα μου
θε να σε κάνω ταίρι μου
θε να σε κάνω ταίρι μου
όμορφο περιστέρι μου

Τέσσερα χρόνια νταϊλιάνα μου
τέσσερα χρόνια σ' αγαπώ
τέσσερα χρόνια σ' αγαπώ
μα ντρέπομαι να σου το ειπώ

Μαρουσιάνα

Πέντε μήνες έξι αδράχτια
πέντε μήνες έξι αδράχτια
πότε τα 'γνεσες Μαρουσιάννα
άιντε πότε τα μωρ' τα 'γνεσες

Κι άλλους πέντε δυο κουβάρια
κι άλλους πέντε δυο κουβάρια
πότε τα 'μασες Μαρουσιάννα
άιντε πότε τα μωρ' τα 'μασες

Κι άλλους τόσους γκιζιρούσα
κι άλλους τόσους γκιζιρούσα
στα ψηλά ι βουνά Μαρουσιάννα
άιντε στα ψηλά ψηλά ι βουνά

Την αγάπη μου να εύρω
την αγάπη μου να εύρω
που να την ευρώ Μαρουσιάννα
άιντε που να την να την ευρώ

Σε χρυσό μπαχτσέ τη βρίσκω
σε χρυσό μπαχτσέ τη βρίσκω
στα τριαντάφυλλα Μαρουσιάννα
άιντε στα τριαντά τριαν

Στον Κίσσαβο ρίχνει βροχή

Στον Κι μανα μ' στον Κισ
σαβο ριχνει βροχή
γιε μ' στον Όλυμπο χιονίζει
και στους κάμπους ψιχαλίζει ( )
και ο νους μου τριγυρίζει

Θαρρώ μανα μ' θαρρώ
να 'ρθει μιν άνοιξη

γιε μ' να 'ρθει ένα καλοκαίρι
την αγάπη μου να φέρει ( )
όμορφό μου περιστέρι

Βγήκα ψηλά στον Έλυμπο

Βγήκα ψηλά, παπαδούλα μου
βγήκα ψηλά να στον Έλυμπο
κι αγνάντεψα τρογύρω, παπαδημητροπούλα.

Κι είδα κομμάτι σύννεφο κι είδα κομμάτι αντάρα
παλιά μου φιληνάδα.

Κείνο δεν είναι σύννεφο, κείνο δεν είν' αντάρα
παλιά μου φιληνάδα.

Μόν' είν' η τσούπρα¹ του παπά
που 'ρχετ' από τ' αμπέλι, την έχω φιλημένη.
Σέρνει τα μήλα στην ποδιά, τα κίτρα στο μαντήλι
σε φίλησα στα χείλη.

Ένας πασάς διαβαίνει

Ένας πασάς διαβαίνει κι άλλος έρχεται,
στα Τρίκαλα πηγαίνουν, μες στον κασαμπά.

Στα Τρίκαλα πηγαίνουν, μες στον κασαμπά,
γυρεύουν τους γερόντους τους Τρικαλινούς

Γυρεύουν τους γερόντους τους Τρικαλινούς,
γυρεύουν τους παπάδες τ' Ασπροπόταμου.

Γυρεύουν τους παπάδες τ' Ασπροπόταμου,
γυρεύουν τον Δημάκη απ' την Καστανιά.

Γυρεύουν τον Δημάκη απ' την Καστανιά.
Δημάκης τρώει και πίνει στα ψηλά βουνά.

Αμπέλι μου πλατύφυλλο

Αμπέλι μου μωρέ ναμπέλι μου
αμπέλι μου μωρέ πλατύφυλλο
και κοντοκλαδεμένο να σε όριζα
και κοντοκλαδεμένο μα την Παναγιά

Θα σε πουλή μωρέ θα σε πουλή
θα σε πουλήσω μωρ αμπέλι μου

και θα σε παζαρέψω να σε όριζα
και θα σε παζαρέψω μα την Παναγιά

Για βάλε νιούς μωρέ για βάλε νιούς
για βάλε νιούς μωρέ και σκάψε με
γέρους και κλάδεψε με να σε όριζα
γέρους και κλάδεψε μα την Παναγιά

Στο δόλιο το μωρέ στο δόλιο το
στο δόλιο το μωρέ δευτέρισμα
κορίτσια κι νυφάδες να σε όριζα
κορίτσια κι νυφάδες μα την Παναγιά

Βασιλικέ μου τρίκλωνε

Βασι μωρέ βασιλικέ μου τρίκλωνε
βασιλικέ μου τρίκλωνε με τα σαράντα φύλλα
με τα σαράντα φύλλα

Σαρά μωρέ σαράντα σ' αγαπήσανε
σαράντα σ' αγαπήσανε μα πάλι εγώ σε πήρα
μα πάλι εγώ σε πήρα

Να σε μωρέ να σε φυτέψω σε στρατί
να σε φυτέψω σε στρατί φοβάμαι τους διαβάτες
φοβάμαι τους διαβάτες

Να σε φυτέψω στο μπαξέ

φοβάμαι τα λουλούδια

φοβάμαι τ' άγρια πουλιά
με τα γλυκά τραγούδια

Όσα πουλάκια στα βουνά

Άιντε ν' όσα πουλάκια στα(ϊ) βουνά όλα τα ημερεύω
μα ένα που πουλί πουλί περή περήφανο.

Άιντε μα ένα πουλί περήφανο αυτό δεν ημερεύει
θα στήσω βρό βρε βρόχια στα ορέ στα(ϊ) βουνά.

Άιντε θα στήσω βρόχια στα(ϊ) βουνά και ξόβεργες στις βρύσες
για να πε περά περάσει η Βα η Βαγγελιώ.

Άιντε για να περάσει η Βαγγελιώ η μικροπαντρεμένη
που `χει κρομμύ κρομμύ κρομμύδια στην ποδιά.